

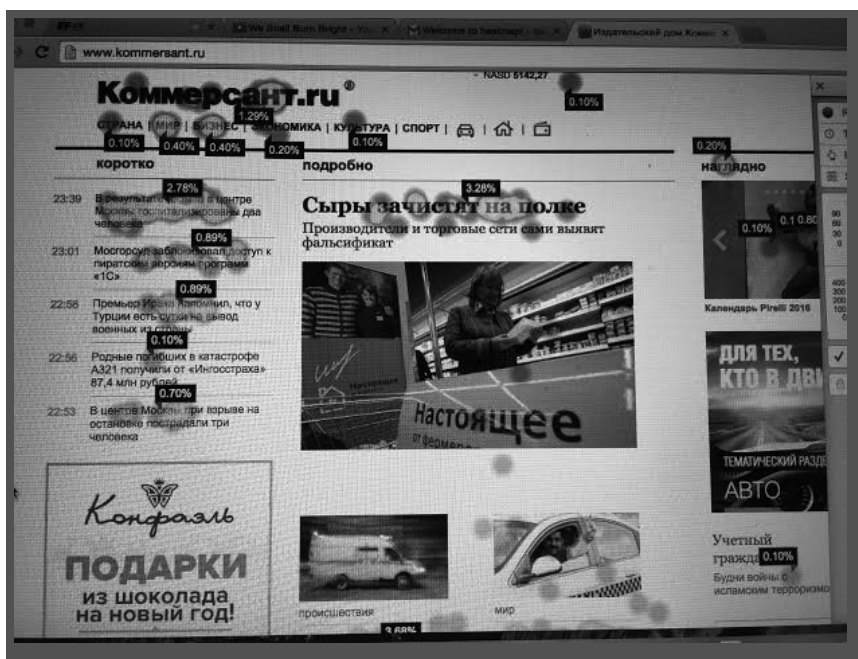
Аудиторияи расонаҳои нав

Наталья Лосева

Дар ин қисмати китоб шумо ба саволҳо дар бораи он ҷавоб меёбед, ки чӣ тавр аудитория тағйир ёфт ва ин амал то ҳануз яқоя бо навгониҳои таҳаввулотии технологияе, ки олами расонаҳоро дигаргун сохт, идома дорад.

Хитмап. Як воситаи омузиши рафтори аудитория дар сомона «харитаи гарм» аст. Ҳар қадар коргарон бештар клик кунанд, ҳамон қадар тасвири доғ бузургтар мешавад.

Яқоя бо технологияҳо, ки усулҳои коркарди додаҳо ро такмил медиҳанд, низоми назорат аз болои рафтори аудитория рушд мекунад, робитаи фаҳмиши назариявӣ ва таҷрибаи амалии истифодаи ин донишҳо зичтар ва пурсамартар мегардад. Муносибат ба нишондодҳои шумораӣ табдил ва оқилонатар мешавад: фаҳмиши муътамад дар бораи он устувор мегардад, ки бо вучуди муҳим будани нишондодҳои шумораӣ ҳам ба ноширон ва ҳам ба рекламадиҳандагон рӯз аз рӯз бештар нишондиҳандаҳои сифатӣ мароқовар мешаванд.

Мураккаб будани дарки аудитория дар он аст, ки на танҳо технологияҳои андозагирӣ иваз мешаванд, балки моҳиятан ҳуди аудитория ҳам дигаргун мешавад: бо суръати баланд, ҳатто гоҳе дар давоми як сол:

- одатҳои корбарон тағйир меёбанд;

Азнавтақсимшавии ҳиссаи ниғаҳдорандагони иттилоот дар доираи иттилооти рӯзмарраи корбарон рух медиҳад ;

- алоқамандӣ ба ин ё он қолаб/формат, ки муд буд, аз байн меравад
- нишондиҳандаҳои дароз ва умқи ҳузури корбар иваз мешаванд.

Лора Хазард, аз муҳаррирони машҳури Nieman Journalism Lab – и амрикоӣ дар мақолаи барномавии хеш аҳамияти ченакҳо ва таҳлили додаҳо оид ба шумора ва сифат ва

рафтори корбарон дар расонаҳои нав чунин кайд мекунад: «Омузиши аудитория барои расонаҳои хабарӣ, ки кушиш доранд дарк кунанд, ки тамоси дуруст бо аудитория чӣ гуна бояд бошад, ниҳоят зарур аст»

¹. Ба ақидаи коршиносони аз ҷониби ин лаборатория пурсидашуда, таҳлили таъҷили ва дарозмуддати додаҳо зарур аст, зеро имрӯз вақти истеъмоли иттилоот амалан тамоми лаҳзаҳои бедории корбар аст. Вале дар тамоми муддати рӯзи иттилоотӣ ҳамон як корбар худро бо шеваҳои гуногун метавонад ҷилва диҳад: хондан ё нахондани матнҳои дароз, сарлавҳахоро сарсарӣ دیدан, клик кардан ё ба назар нагирифтани фароматнҳо, назар додан ё табодули иттилот намудан ё ягон аксуламал нишон надодан, тамошо кардан ё накардани аксу суратҳо

Шумораи корбарон.

Сарфи назар аз осонии андозагирӣ, ин нишондод аз нуктаи назари шарҳ ва баҳогузори объективӣ хеле нозук аст. Дар назари аввал ин нишондиҳандаи аз ҳама объективи аз замони қабл аз рақамӣ расида, дар асри диҷитол шомили фарзиёт ва шарту шароитҳо мешавад.

Ченакҳо метавонад нишон бидиҳанд: шумораи мӯроҷиятҳо аз IP-адреси муайян (дар пушти он метавонанд якҷанд корбар фаъолият кунанд), шумораи мӯроҷиятҳо аз IP-адресҳои мухталиф, ки дар пушти он як корбар истодааст, шумораи мӯроҷиятҳо аз таҷҳизоти мухталиф ба платформаҳои гуногуни нашрия, ки онро ҳам метавонад як корбар татбиқ намояд. Ҳисоби корбарони сабтшуда нисбатан метавонад манзараи объективиро бидиҳад (вақте омор шумораи мӯроҷиятҳо аз «аккаунтҳо» нишон медиҳад). Сарфи назар аз ин тағйири ислоҳот, маҳз ҳаҷми шумораҳои аудитория чун сифати нишондиҳандаи базавӣ менамояд, ки ҳангоми андозагирӣ аудитория ба он така мекунад.

Шумораи корбаронро тавсиф намуда мо дар назар дорем :

1. одамони воқеӣ,
2. дастгоҳҳои мунхасир ба фард,
3. IP-адресҳо.

Барои ҷамъовари омор ва назорат аз болои рафтори аудитория сарчашмаҳо ва абзорҳои зиёде, маҷонӣ ва ё бо василаҳои базавӣ маҷонӣ :

1. Рутбабандӣ(рейтинг) ва маҷмуи абзорҳо liveinternet.ru; •Рутбабандии шуҳрати мақола дар шабакаҳои иҷтимоӣ mediametrics.ru;
2. **top.mail.ru** — рутбабандӣ ва омори манбаъ аз mail.ru; •Абзорҳо бо дастрасии маҷозӣ ба хадмоти бузурги ҷустуҷӯӣ — Яндекс.Метрика и Google Analytics;
3. **Socialbackers** — абзор барои таҳлили фаъолият дар шабакаҳои иҷтимоӣ ва ғайра, мавҷуданд.

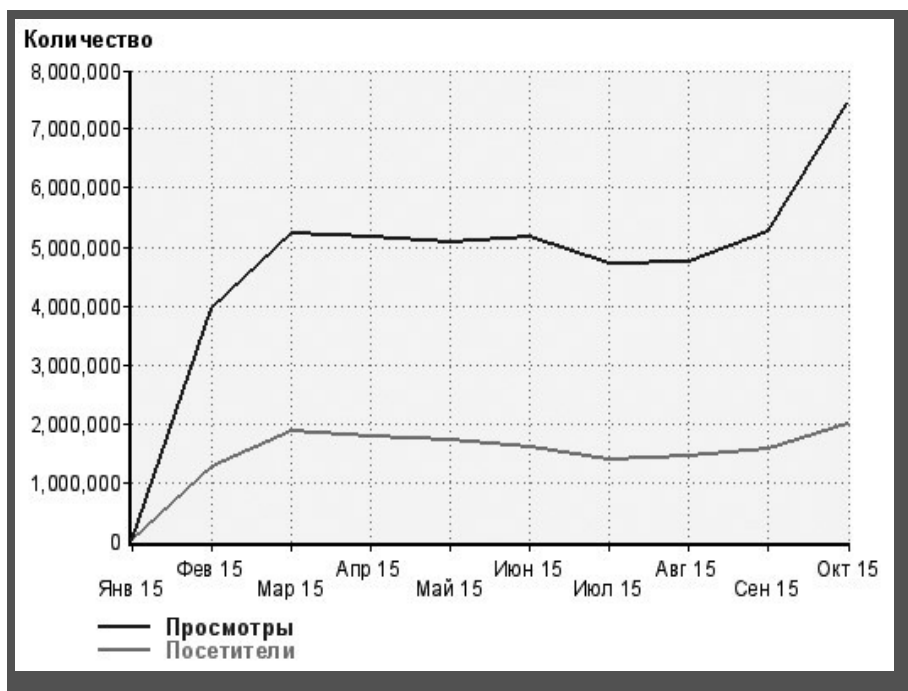
¹ *Laura Hazard Owen*, Two out of two news organizations recommend user research. July 29, 2015: <http://goo.gl/JG72Y0>.

Дар як шабонарӯз

Назорат аз болои нишондоди шуморагии аудитория дар як шабонарӯз ба моиттилооти зеринро оид ба динамикаи аудитория дар муқоиса медиҳад:

- дар қиёс бо рӯзи гузашта ;
- ҳисоби миёнаи ҳамин рӯз дар давоми ҳафта;
- қиёс бо нишондоди рақибон дар ҳамин шабонарӯз;
- қиёс бо нишондодҳои ҳамин бахш дар як шабонарӯз.

Дар ҳамин ҳол на танҳо нишондодҳои шуморагӣ, балки таносуби онҳо ва равандро ҳам бояд муқоиса шаванд

Ҳафта, моҳ, сол

Назорати дуру дароз аз болои динамикаи шуморагии аудитория дар умум барои арзиши динамикаи он, дидан ва тасҳех намудани давраҳои рушд ва инқирози аудитория, муқоисаи он бо ҳагги қачи мушобеҳи он дар расонаҳои ҳамин бахш, имкон медиҳад. Ҳати қач дар фосилаҳои тулони назорат дар бораи бисёр ҷизҳо- дар бораи ниёзи аудитория ба ин ё он навъи хабарҳо, ё ҷи гуна шиддати истеъмоли мавод иваз мешавад, нақл кардан метавонанд

Масалан, миёнаи солҳои 2000 барои бисёр расонаҳои интернетӣ замони инқирози возеҳи аудитория шабона, рӯзҳои шанбе ва якшанбе, идҳои моҳи май ва идҳои солинавӣ буд. Ҳоло бошад мо на танҳо ҷур шудани ҷадвалҳоро дар ин мавридҳо, балки авҷи онро дар шаби соли Нав мебинем.

Аз ҷадвалҳои дарозмуддати ҳузури қорбарон дар сомона муҳимтаринаш ҷадвали солана аст. Маҳз ҳамон барои дидани давраҳои анъанавии авҷи истеъмоли ахбор ва «мавсимҳои қамранг» имкон медиҳад. Ҷадвалҳои солана расонаи худ, рақибон ва умуман

бахшро бо диққат таҳлил намуда, авҷ ва нузули аудитория, мавсимҳои фаъолшавӣ ва аз ҳама муҳимаш - мавзӯҳои пешсафро дидан мумкин аст .

Қисми бештари тавачҷуҳои аудитория бо алангаи тавачҷуҳои анъанавии аудитория ба ин ё он мавзӯ алоқаманд аст. Муайян намудани он барои дар назар гирифтани равандҳои хангоми банақшагирии дарозмуддати кори редаксия, маъракаҳои оид ба пешбурди кор, таҳияи лоиҳаҳои махсуси тарғиботӣ ва мавзӯӣ, нашр ва паҳши мавод дар шабакаҳои иҷтимоӣ мусоидат менамояд

«Мавзӯҳои мавсимӣ» вобаста аз самт, қолаб ва минтақаи нашрия метавонанд дар моҳе иборат аз 20-25 номгӯй бошанд. Донишмандони онҳо метавонанд кори редаксия ва пешбурди расонаро дар қолаби банақшагирии дарозмуддат дар радиои тақвими чорабиниҳо хеле беҳтар кунанд.

Вазифа. Барои ҳар моҳ на камтар аз як мавзӯи «мавсими»-и ҳар сол такроршаванда пешниҳод кунед..

Бе шаку шубҳа, дар таҳлили дарозмуддат авҷи сару садоҳои атрофи навигарии таъсиргузори «сахт» (аудиторияро тарқонанда), ки ҳузури корбаронро дар сомонии расона ва гунаҳои мобилии онҳо чандин бор меафзояд, бояд ба эътибор нагирифт. Масалан, дар ҳақиқати динамикаи ҳузур дар ахбори расонаҳои ҳодисаҳои 11 сентябри соли 2001, «Норд Ост» ва Беслан махсус ҷудо шуда меистанд.

«Тарқишҳои» ғайрианъанавии аудитория на камтар аз анаъанаҳои такроршаванда мароқоваранд. Онҳо барои сари бисёр ҷиҳзҳои андеша қардан ва ба мулоҳиза гирифтани водор менамоянд.

Дар зухӯроти аз ҳад зиёди модели рафтори аудитория ишораҳои барои ҳал ва рушди мавзӯҳои дидан мумкин аст ва ҳамчунин метавон оид ба сифати коркарди мавзӯӣ, кор бо сарчашмаҳои аудитория, пешбурди ғайри қору бор ва садокати аудитория ҳулосаҳои бавосита ва бевосита роҷӯ анҷом дод. Масалан, мумкин аст:

- муқоиса намудани афзоиши аудитория сомонии худ ё гунаи мобилии он ба рақибон дар соҳа;
- муқоиса намудани манбаъҳои трафик ва самаранокии соҳаҳои сарчашмаҳои хангоми паҳши breaking news;
- дидани он ки ҷӣ тавр дар шароити васеъ шудани маҷрои вуруди аудитория сифати рафтораш тағйир меёбад;
- таҳлил намудани он, ки аз назари манбаъҳо, яъне заминаҳои ки корбарон аз онҳо омадаанд, трафик то қадом андоза тақсимбандӣ шудааст;
- ва ҳамчунин дигар ҳулосаҳои аҷибӣ муфид.

Қейс. Намунаи ҷуғрофияи номуваффақ метавонад қиссаи пешбурди сомонии минтақавии оилаи бузургии АИФ.ру. дар ш.Псков бошад. Редаксияи «қорҷалон» қарор дод, ки вобаста ба наздик будани ба Санкт Петербург аудиторияи бузургии онро «азҳуд» кунанд. Аз ин ру, лентай хабарии шуъбайи псковии АИФ ақсаран аз навигарии мақбули аудиторияи Питербург буд.. Мақолаҳои бисёр вақт дар баҳши хабарии Яндекс ҷо гирифта трафики зиёд

меоварданд. Дар натиҷа сомонаи псковӣ миёни дигар манбаъҳои музофотӣ пешсаф шуд. Аммо аудиторияи асосан аз тариқи агрегаторҳо омада дар ҳадди 90% аз Санкт Петербург ва вилояти Ленинград буд. Ин аудитория дар «ядроӣ»-и сомонаи псковӣ маскан намегирифт, таъсиргузори манбаъро дар минтақа таъмин намекард ва гузашта аз ҳама, на барои рекламадиҳандаи Псков ҷолиб будо на барои Санкт-Петербург.

Яке аз иштибоҳоти асосӣ ҳангоми пешниҳоди мавод, ҷӣ дар дохили сомона ва ҷӣ дар дигар манбаъҳои тарғиботи шарикон, саргарм шудани беш аз меъёр ба «назаррабоӣ»-шиорҳо, сӯйиистифода аз роҳҳои «номашруъ», қасдан инхироф намудан ва суҳанбозист, ки ҳатман боиси дилсардии корбар шуда, ҳамаи онро чун фиреб қабул мекунад.

Дар ин ҳолат «клик», ки як дафъа бой дода шуд, нашрияро аз гузаришҳои минбаъда маҳрум месозад.

Чунин ҳам мешавад, ки сомонаҳои дорои ядроӣ хуби аудитория, вале соҳиби начандон сохтор ва дизайни муваффақ, нишондиҳандаҳои баланди вақти дар сомона сарфа намудаи корбар доранд. Нишондиҳандаҳои баланди кори пурсамари чунин расонаҳо бо маводи инфиродӣ ва баландсифатшон ва гуруҳи аз ҳад содики дар давоми солҳо ташаккулёфтаи аудитория алоқаманд аст.

Шумораи саҳифаҳои дар як нишаст/ҳузур дидашуда (умқи бозбинӣ) — аз параметрҳои сифатии муҳим дар ҷойи сеюм аст. Ин нишондиҳанда бо дутои собиқ марбут аст, харчанд ки бо вучуди аҳамияти собиқаҳо, баъзан истисноӣ нест.

Агар мо дар бораи сомона мегуем, пас шумораи саҳифаҳои хондашуда -ин шумораи воридшавӣ ба саҳифаҳои инфиродии сомона аст, яъне онҳое, ки URL худро доранд. Ин ҷузъиёти муҳим аст, зеро манзури баъзе технологияҳо азнавқунии визуалии мавод бидуни табдил URL аст.

Ҷӣ муҳимтар аст: **шумора ё сифат**? Дар ин бора дар маводи оянда мутолиа кунед.